Ч. 27. Poeztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 6. липня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації: „Свобода", Львів, Ринок 10, II. пов.
Телеф. Редакції: 29-41.

# СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА
Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.
Телеф. Друкарні: 29-26.

## Соймові вибори в Ковельщині.

Частина українського громадянства на Волині стоїть перед новим іспитом національної свідомости. Ковельщина має дня 13. липня ц. р. нові соймові вибори.

Ковельська виборча округа (ч. 56) дуже велика, бо складається з повітів Ковель, Володимир, Любомль і Горохів, отже своїм простором майже дорівнює тернопільському воєвідству. При соймових виборах у 1928 р. була там тільки листа одинки, яка й здобула всі 5 мандатів. Листу непольських народів ч. 18 уневажнено, а що українське населення внесло проти цього протест, Найвищий Суд у Варшаві уневажнив вибори й визначив вибори нові на 13-го липня ц. р. З подібних причин мала Волинь 18-го травня ц. р. соймові вибори в луцькій окрузі (повіти Луцьк, Рівне і Костопіль) і 25-го травня ц. р. сенатські вибори з цілої Волині.

Неодин скаже: чи варта нині йти до ковельських виборів? Адже цілий польський сойм висить на волоску. Його дні майже почислені і скорше чи пізнійше уряд його розвяже та розпише вибори в цілій Польщі. На це відповімо, що обовязком українського громадянства Ковельщини **взяти участь в цих виборах** і то масово, щоби показати світови, що його протест проти попередніх виборів був оправданий, що його скривджено, що його позбавлено конституційного права. Українське громадянство Ковельщини повинно піти масово до нових соймових виборів, щоби своєю численністю засвідчити, що це його земля, на якій воно творить величезну більшість, що воно свідоме своїх прав, що воно бажає жити як свобідна нація, а не як рабське племя, засуджене на вічні найми в інших народів. Українці Ковельщини повинні також масовою участю в цих виборах дати гідний відпір роботі тих чинників, що стримують населення від виконання свого горожанського права та запевнюють, що населення взагалі не хоче з того права користати. Все те потрібне урядови в його боротьбі зі соймом та в його прямуваннях до заведення справжньої самовлади в Польщі. Тому байдужність населення до цих виборів булаб тільки водою на млин теперішних верховодів, що видумують щораз нові пляни на спольщення східних окраїн.

На кого має Ковельщина голосувати, про це нині мабуть злишним багато розводитися. Перед виборами в Луччині всі члени Української Парляментарної Репрезентації обїхали майже всю Волинь, заглянули до найдальшої закутини і на кількасот вічах та нарадах освідомили місцеве населення про завдання національної політики, яку веде в краю і на парляментарній арені **Українське Національно-Демократичне Обєднання.** Населення знає, що досі руйнувало нас розєднання, а тепер мусимо всі йти до обєднання. Досі руйнувало нас довіря до політичних обманців, а тепер всі горнуться під керму випробованих народніх провідників, до Українського Національно-Демократичного Обєднання. А знаючи все те, українське громадянство Ковельщини буде при виборах 13-го липня ц. р. голосувати тільки на список цього Обєднання,

**НА СПИСОК Ч. 18.**

Ковельщина була до недавна під сильними впливами сельробів. Ми вже писали, що підставою сельробівства є **несвідомість збаламучених людей.** З одного боку несвідомість свого національного я, своїх національних інтересів, незнання народньої справи в Галичині, а з другого боку — несовісна аґітація платних аґентів і безплатні часописи, якими сельроби закидують Волинь — ось ґрунт, на якому тримається вплив сельробів на Волині. На щастя в Ковельщині є вже познаки, що справа йде до кращого, що нарід береться масово до культурно-освітної роботи навіть без формальної орґанізації (всі Просвіти закриті) та зачинає розуміти програму Національно-Демократичного Обєднання. Терор, який впав на Ковельщину, розвязання всіх українських орґанізацій, тюрми переповнені сельробівськими жертвами — все те наслідки злочинної сельробівської провокації. І тому все, що дивиться розумнійше на світ, зачинає піддаватись національним настроям і шукає звязку зі здоровою національною творчістю, яку веде Українське Національно-Демократичне Обєднання в Галичині. Обовязком цих кращих елементів повести тепер народні маси до виборів і постаратись, щоби віддали голос на

**Ч. 18.**

Не сумніваємось, що члени Української Парляментарної Репрезентації знайдуться також на ковельському виборчому терені і поможуть місцевим виборчим орґанізаціям до перемоги національної ідеї над тими, що її заперечують.

А покищо українцям Ковельщини не сидіти з заложеними руками. Всі до завзятої виборчої акції!

## Перед живами.

Сьогорічні жнива зачнуться раньше, ніж звичайно. Жниво озимого ячменю вже почалось, а жито наслідком спеки і посухи вже біліється, так що жниво зачнеться денеде вже з початком липня.

Який буде сьогорічний урожай? Ще тому місяць урожай в цілому краю заповідався знаменито. Жита густі і високі, цвили переважно в добру пору. Так само пшениці. Ярі збіжа виглядали також добре.

Окопові ростини — бураки, бараболя, морхва мали в маю досить вохкости і сонця, тому виглядали ще з початком червня дуже гарно.

Сінокоси, доконані вже без каплі дощу, випали щодо скількости добре, а щодо якости знаменито.

Однак надії на добрий врожай почали псуться з причини посухи, що треває вже другий місяць. Від кінця мая не було на великих просторах краю ані каплі дощу. Малі дощі, що впали денеде в другій половині червня, помогли небагато, бо не промочили землі ані на цаль.

Урожай жита може не зменшиться, бо хоч зерно дрібнійше, то буде його багато. Зовсім не пошкодить посуха пшениці. Оскільки де не будуть бурі і гради, там пшениця зародить дуже добре.

Зате жниво ярих збіж заповідається середнє, з причини не тільки посухи, але й бурянів. Солома буде низька і видаток зерна гірший ніж торік. Другі сінокоси, оскільки не прийдуть обильні дощі, заведуть цілковито. Після перших покосів луки і конюшиниска виглядають жовті і випалені. Особливо пасовиска виглядають розпучливо. Худоба не має що їсти, тому побільшиться його продаж на торговицях і ціна ще більше впаде.

Чи теперішна посуха пошкодить окоповим ростинам, годі передбачити. Бураки не ростуть, але виглядають добре. Бараболя на сухих піскуватих ґрунтах марніє з дня на день. Било вяне. На кращих ґрунтах бараболя тримається ще добре. Якщо прийдуть дощі, то вона буде розвиватися правильно, на пісках вже не поправиться. Тому збір бараболі заповідається середно.

Взагалі сьогорічні жнива будуть середні, виїмком жита і пшениці, що випадуть переважно дуже добре. Одначе найкращий урожай не поможе хліборобам і не вратує їх перед невиплатністю, коли ціни будуть дальше такі, що продукція не оплатиться! Які повинні бути ціни жита і пшениці, щоби продуцент міг звязати конець з кінцем, годі точно означити. Це залежить від ріжних обставин. Але коли приймаємо лиху землю і лихе положення, то ціна жита повинна доходити до 30 зл., а пшениці до 50 зл. Щойно при таких цінах рільник не буде тратити, а на кращих землях буде мати невеликий зиск. Теперішні, що є на половину, або й дві третини низші від границі оплатности, довели рільників до руїни.

## Новий наступ на Схід.

У Варшаві утворився Еміґраційний Синдикат, що відкрив цілий ряд відділів та аґентур на терені волинського, поліського і львівського воєвідства, а саме відділи в Луцьку, Рівнім, Ковлі і Берестю над Бугом та аґентури в Камянци, Дубні, Костополі, Здолбунові, Горохові, Володимирі, Корці, Дорогичині, Любомлі, Пинську та Пружанах. Дня 23. червня ц. р. прибула до Варшави перша ґрупа еміґрантів, яку переняв Еміґраційний Синдикат, а не як доси, поодинокі корабельні лінії.

Як бачимо, синдикат закинув свою сітку тільки на етноґрафічно українські та білоруські землі. Національно польськими землями синдикат зовсім не інтересується. І справа зовсім ясна. Чого не може зробити кольонізаційна і польонізаційна політика на східних окраїнах, того доконає швидше і певніше політика еміґраційна. Новий вивозовий синдикат, користаючи з людської нужди, вивозить українське і білоруське населення за море, ослаблюючи силу цих національних меншостей в Польщі та промощуючи дорогу польському напливови. Перший транспорт наших людей уже пішов. За ним підуть швидко дальші транспорти, бо синдикат бере високу провізію за кожного еміґранта, доставленого корабельній лінії. Отже його урядовці та аґенти будуть для заробітку намовляти всіх до виїзду за море, даючи навіть кредит на дорогу.

Свідоме українське громадянство мусить звернути пильну увагу на роботу Еміґраційного Синдикату на наших землях і остерігати перед легкодушним покиданням рідної землі. В тих заморських країнах, куди їх вивозять, вони певно не поправлять своєї долі, а зате поправиться положення наших національних противників на нашій проріджений етноґрафічно території.

——o——

**ПОЗІР КОСІВЩИНА!**

Повідомляється всіх членів партії косівського повіту, що на день 6. липня ц. р. на 3-ту годину пополудни в салі „Рідної Школи" в Косові скликано **Надзвичайний Повітовий Народний Зїзд,** в якому мають право взяти участь всі члени партії Косівщини. Осібних повідомлень всім членам не розсилається. На порядку нарад вибір Повітового Народнього Комітету.

## WYCIĄG Z PROTOKOŁU WSPÓLNEGO Z DNIA 23. CZERWCA 1930 r.

Sad okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 25. czasopisma p. t. „Swoboda" z daty Lwów 22. czerwca 1930 do Sygn. VI. I. Pr. 60/30 na posiedzeniu niejawnem w dnia 23. czerwca 1930 r. po wysluchaniu wniosku Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 28. czerwca 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pod tytułem „Swoboda" Nr. 25 z daty Lwów 22. czerwca 1930 r. zawierającego w artykule pod tytułem „Szczo dijesia po naszych sełach" w całości znamiona występku z § 300 i 330 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk z 17. grudnia 1862 r. zpp. Np. 6. ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — UZASADNIENIE: Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej artykułu ma na celu pobudzenie do nienawiści przeciw obywatelom narodowości polskiej a w szczególności przeciw organizacji Strzelca, nadto imputuje autor władzom administracyjnym stronniczość i tolerowanie nadużyć wobec obywateli narodowości ruskiej, mając na celu temi tendencyjnemi przedstawianiami pobudzić do nienawiści względnie bezzasadnych zażaleń przeciw tymże władzom, co odpowiada znamionom występku z §§ 300 i 303 uk. Na oryginale właściwe podpisy. Za zgodność: (підпис не читкий).

# Великий політичний процес.

Пять тижнів тревала перед львівським судом присяжних розправа проти 17 молодих українців (студентів, студенток, приватних урядовців, ремісників і т. п.), яким закинено, що належали до Української Військової Орґанізації і брали участь у бомбових замахах підчас отворення торічних Східних Торгів у Львові.

В пятницю 27. червня рішилась доля обвинувачених. Трибунал поставив присяжним суддям кількадесять питань, а їх відповіди стали основою для присуду, який проголошено на другий день. Обвинуваченого **Романа Біду засуджено на кару смерти**; обв. Тараса Крушельницького на 3 роки вязниці; обв. Терещука на 4 роки вязниці; обв. Вацика на 4 роки вязниці; обв. Романа Качмарського на 2 роки вязниці; обв. Осипа Кирилюка на 3 роки вязниці; обв. Махницького на 4 роки вязниці. Всім вчислено до кари 9 місяців слідчої вязниці. Інших обвинувачених звільнено і зараз випущено на волю.

Прокуратор зголосив відклик проти легкого виміру кари, а оборона внесла жалобу неважности щодо засудження Р. Біди.

---o---

## Велика політична манїфестація.

Зїзд шістьох польських партій, званих Центролівом, відбувся в Кракові 29. червня зовсім спокійно. На демонстрацію проти теперішнього польського уряду явилось коло 30 тисяч народу. Найчисленнійше явилися прихильники Пяста і соціялістичної партії. Приїхало багато представників заграничних ґазет.

Наради, що відбулися в старім театрі, відкрив віцемаршалок сойму Руґ, заявляючи, що пора зробити кінець диктаторському правлінню та перейти на шлях пошанування права. Відчитано телеґраму марш. Дашинського, в якій каже, що коли уряд не дає зібратись соймови і сенатови, нарід сам мусить радити над своєю долею. Прийшла також телеґрама від 38 анґлійських послів, що здоровлять краківський зїзд і бажають йому успіхів. Опісля відчитували заяви шістьох партій Центроліву, а саме: соціялістів, Визволення, Хлопської Партії, Пяста, християнських демократів і народової партії робітничої. Після заяв промовляли бесідники, з яких найгострійше говорив представник Визволення Туґут, звертаючись проти особи Пілсудського. Вкінци ухвалено гострі резолюції проти уряду і президента держави.

Зі старого театру учасники зїзду рушили походом на клепарський Ринок, де товпа зросла до 30 тисяч осіб. Тут виголошено також промови. Вправді ґазети, що вислуговуються санаційному таборови запевнюють, що зїзд не удався тому таборови, запевнюють, що зїзд не удався то є великою політичною манїфестацією і в боротьбі за правовість в Польщі є важним кроком, що може мати далекосягле значіння для дальшого розвитку внутрішних подій.

## Зневажають дальше могили.

В селі Маґдалівка пов. Скалат є на цвинтарі могила хорунжого військ У. Н. Р. Івана Тимотея Білецького з села Валки на Харківщині, який поляг у бою з більшовиками в 1920 р. На цій могилі стояв звичайний деревляний хрест з відповідним написом. Цього року громадяни Маґдалівки підсипали могилу, а щоби вона мала кращий вигляд та була треваліщою, її довкруги обцементували, а на могилі на місце старого деревляного хреста поставили новий залізний з написом, хто спочиває в тій могилі та з дописскою „Борцеви за волю“. Дня 8. червня ц. р. мало відбутися посвячення новопоставленого хреста, однак вже в суботу 7. червня постерунок державної поліції зі Сорока і Колодіївки під проводом поліційного аґента зі Скалата Мечислава Внека могилу знищили, цементове обмурування розбили джаґанами, а хрест забрали на постерунок поліції до Колодіївки. Дня 8. червня зійшлося до Маґдалівки багато людей із сусідних сіл, бо мало відбутися посвячення хреста. Та з уваги на те, що могилу зрівняно з землею, а хрест опинився на поліції в Колодіївці, заповіджено панахиду в церкві.

На той самий день прийшли до села три постерунки поліції, а саме зі Скалата, Сороцька та Колодіївки, змобілізовано також „Стшельца“, озброєного в кріси, а зі Скалата прибуло кількох офіцирів. Поліція ходила від хати до хати та грозила людям, що хто важиться піти на панахиду, того заарештують, а поліційний аґент Внек зі Скалата говорив до о. Гумницького зі Сороцька та до Павла Стадника, що як хто вийде з церкви на панахиду на цвинтар, то „Стшелец“ та поліція вжиють зброї і буде друга Качанівка (де перед кількома місяцями також у скалатському повіті поліція стріляла до селян і чотирьох убила, а кільканацятьох ранила). Крім того староство у Скалаті покарало Павла Стадника, Володимира Голояда і Мирослава Голояда арештом по 7 діб, згл. по 50 зол., за безправне поправлення могили.

Отсей опис фактів подаемо до відома українського громадянства і польської влади.

**Всі українські діти до шкіл і захоронок „Рідної Школи“! Хто посилає свої діти до чужих шкіл і захоронок, той ворог своїх дітей і українського народу!**

## Не купують землі.

З причини великої господарської скрути та цілковитого браку гроша у селян припинилася вже давнійше кольонізація наших земель мазурами, а в останньому році добровільна парцеляція між місцевих селян. Ціни за землю тепер дещо упали, але все ще є дуже високі, особливо коли взяти на увагу страшенно низькі ціни збіжа.

Цього року мають розпарцелювати в Польщі 200 тисяч гектарів або коло 350 тисяч морґів землі. До того приходить ще у нас парцеляція ерекціональних ґрунтів, яку продовжують у львівській і станиславівській епархії, а в перемиській щойно розпочали.

Землі на продаж є тепер багато, панської та церковної, але її селяне не купують, бо ціна дуже висока. Готівки ніхто не має, а кредит дорогий і дуже тяжкий. З усіх тих причин парцеляція цього року зовсім не піде.

---o---

## За страйк.

В Перегінську пов. Долина уладили в січни ц. р. лісові робітники страйк, що тревав кілька тижнів і скінчився побідою страйкарів. Однак в часі страйку староство проголосило виїмковий стан, стягнуло зі села високу контрибуцію а поліція арештувала більше число робітників. Закинули їм публичне насильство, якого мали допуститися погрозами під адресою фірми і страйколомів.

Справу вела прокуратура при стрийськім окружнім суді і щойно недавно відбулася карна розправа на виїздній сесії в Рожнітові. На лавах обвинувачених засіло 47 лісових робітників. По дводневній розправі понад 20 обвинувачених засуджено на кару від 2 місяців до кількох днів, але кару завішено. Решту звільнено. Боронив д-р Роман Домбчевський. адвокат зі Стрия

---o---

## Про будучність України.

Російський еміґрант Маслов, провідник організації „Крестянская Россія“ виголосив у Празі відчит про те, що чекає Росію після упадку більшовиків. Маслов заявив, що будуча Росія буде приневолена рахуватися з новими державами, які повстали на окраїнах давної Росії, то значить з Литвою, Естонією, Фінляндією та Польщею, хоч границі з Польщею мусять бути змінені. Головна небезпека для будучої Росії грозить від українців, що хотять відорвати Україну від Росії. Цей рух не був небезпечний перед російською революцією 1917 р., але тепер він захопив ціле населення і користується симпатією та моральною піддержкою західно-европейських держав. На думку Маслова визвольну акцію українців підтримує Англія, яка ослабленям Росії хоче запевнити собі панування в Азії. На доказ слова Льойда Джорджа, що російського великана треба поділити й ослабити, щоби не заваджав Англії. На думку Маслова після упадку більшовицької влади настане велика анархія, яку використають українці для здійснення своїх плянів.

## В справі смерти царя Миколи II.

Радянська влада видала книжку п. з. „Останні дні Романових“, написану відомим більш. письменником Биковом. Є це перша книжка, в якій радянський уряд оповідає про смерть царя Миколи II. та його родини. Биков покликується на незнані досі джерела, між іншим на записки вояка Матієва, що був приділений до сторожі в Тобольську перед вивезенням царської родини до Єкатеринбурга. Биков подає, що тіл убитих не кинули в копальню, як подали інші, ані не спалили, але поховали в болотах недалеко місця убиття. Тепер будують там фабрику Машинострой. Дальше Биков стверджує, що брата царя Миколи II., великого князя Михайла Александровича розстріляли з його секретарем 6 км. від села Мотовилівки. Каже, що убили його місцеві комуністи без попереднього порозуміння з Москвою.

Книжка подає звіт із засідання центрального виконуючого комітету в дні 18. липня 1918 р. в Москві. Підчас засідання Свердлов зголосився до слова і заявив, що з Єкатеринбурга надійшла телеграма про вбиття царя і членів царської родини. Зібрані приняли цю вістку гробовою мовчанкою. Вкінци тишину перервав Ленін словами: „Вертаймо до біжучих справ“.

## Стрілянина на бенкеті.

Місто Бережани видало обід з нагоди свого 400-ліття і 125-ліття тамошньої ґимназії. В обіді тім узяв участь також кап. 6. летунського полку зі Львова Ол. Маєвський. Був там і Бр. Едм. Чаплінський, власник млина, резервовий офіцер, що є теж командантом округи стшелецького союзу. До Чаплінського приступив капіт. Маєвський і вдарив його двічи в лице. Чаплінський відповів, що він безборонний і чести своєї боронитиме інакше. Тоді кап. Маєвський з віддалі двох кроків вистрілив до Чаплінського в груди. Куля прошила легені та застрягла в хребті. Чаплінського відвезли до шпиталю. Кажуть, нібито Чаплінський сказав якісь образливі слова про пані, що були на бенкеті, а кап. Маєвський постановив боронити їх чести. Самосуд польського офіцира викликав загальне обурення.

## Переможці океанів.

Історія летів понад Атлянтійський океан збогатилася новим удачним подвигом. Анґлійський летун майор Сміт перелетів з трьома товаришами на літаку з Европи до північної Америки. Вилетів з Ірляндії (великий остров біля Анґлії) і за 30 годин опинився над островом Нова Фунляндія біля Канади, пролетівши над морем 3,600 км. Тут опустився на землю, щоб набрати бензини і полетів до Ню-Йорку.

Є це другий удачний лет з Европи до північної Америки. Перший перелетів ту саму дорогу анґлійський майор Фіцморіс з двома німцями й осів також на острові біля Лябрадору. Зате було кільканайцять нещасливих летів, що скінчились смертю летунів, між ними одного польського. З Америки до Европи було вже кілька удачних перелетів.

Майор Сміт ствердив, що лет понад Атлянтійський океан зі сходу на захід є так трудний з причини несприятливих вітрів і мраки, що треба сумніватись, чи колись прийде до правильної летунської сполуки між обома сушами. Покищо це можливе тільки при помочи бальонів Цепелінів. Сміт знаний у світі летун. Перед двома роками перелетів Великий океан з північної Америки до Австралії, а тому рік перелетів з Голяндії понад Европу й Азію до Австралії.

## По широкому світі.

КОНФЕРЕНЦІЯ МАЛОЇ АНТАНТИ відбулася над Щирбським озером у Татрах при участи міністрів заграничних справ Чехословаччини, Румунії та Югославії. Радили над становищем, яке мають заняти супроти аМдярщини, що хоче проголосити Оттона, сина помершого австрійського цісаря Карла, своїм королем. Поворот Габсбурґів на трон небезпечний для цілости всіх трьох сусідних держав. Ця небезпека тим більша, що й в Австрії є сильна монархістична партія, яка хоче мати Оттона також австрійським цісарем. А це моглоб довести до відновлення давної Австро-Угорщини. За малою Антантою стоїть Франція, а Мадярщину попирає Італія. Представники малої Антанти рішили вжити всіх засобів, щоби до того всего недопустити.

БІЛЬШОВИКИ МІЖ СОБОЮ. Про ворожнечу між Сталіном і комісарем військових справ Ворошиловом доносять цікаві вісти. Ворошилов відбував інспекційну подорож і мав взяти участь в нараді комуністичної партії в Одесі. Довідавшись, що Сталін хоче скинути його з верховного становища в армії, він вернувся негайно до Москви і заявив, що не послухає Сталіна й останеться дальше на свому становищі. Щоб недопустити до військового бунту, голова центрального виконуючого комітету Калінін намовив Сталіна, щоби лишив Ворошилова на становищи комісаря військових справ. Це перший випадок, що більшовицький диктатор Сталін запехав свій плян і уступив перед армією. Загально думають, що Ворошилов виступить тепер проти Сталіна і викличе далекосяглі політичні події.

ГОРДА КОРОЛЕВА. Румунські ґазети доносять, що між королем Карлом та його жінкою Оленою не прийшло до згоди. Противно, вони ще більше поріжнилися і то через сина Михайла. Королева дуже невдоволена тим, що Карло відсунув її зовсім від сина, і тому рішила покинути раз на все Румунію й виїхати до своєї мами, бувшої грецької королевої, що живе в німецькому місті Франкфурті над Меном. До самовідречення королевої причинилось також і те, що до Букарешту приїхали за королем Карлом давні його жінки чи любовниці, яким він дає на утримання.

САГАРСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ. Французький уряд розпочинає будову великої залізниці, що буде перетинати африканську пустиню Сагару на просторі 3.300 кільометрів. Залізниця має іти від Альжиру в полудневосхідному напрямі до границь Судану і буде коштувати 3 міліярди франків. Будова потреває 8 літ.

## Заповідають дальшу спеку.

Минулої суботи прийшла до Сх. Галичини із заходу воздушна филя низького тиснення і принесла дощі, що були великою благодатю після довгої посухи. Однак це тревало коротко, бо дощева филя пішла на схід, а за нею іде знад Атлянтійського океану нова филя спеки і то більшої від дотеперішної. Заповідають, що термометер буде показувати в полудневих годинах температуру до 35 степенів в тіни, а до 48 степенів на сонци. Спека буде панувати в цілій Европі і потреває довший час.

Такого горячого літа не було, як кажуть старі люди, вже кількадесять літ.

———o———

## ОСТОРОГА!

В деяких сторонах краю появилися ніким не уповажнені посередники, які використовуючи тяжке матеріяльне положення нашого селянства, обіцюють виробити позички в Земельнім Банку Гіпотечнім у Львові та продають друки на зголошення позичок аж по 10 зол. за штуку, а відтак посилають наших селян до чужих несовісних людей, які за табулярні нотатки кажуть собі платити високі оплати. Ті посередники це обманці, які через крадіж або обман прийшли в посідання наших друків і хотять заробити добрі гроші на несвідомости наших людей.

Заявляємо отсим, що ми не уповажнювали нікого до збирання для нас зголошень на позички і від посередників зголошень не приймаємо. Селяни можуть зголошувати позички або прямо у нас, або через Парохіяльні Уряди, або через українських адвокатів, а друки та зголошення можуть набувати у нас по 50 ґр. за штуку.

Остерігаємо всіх, щоби не давали одурюватися тим обманцям і негайно зголошували нам адресу посередників, яких потягнемо до судової відповідальности.

Всч. ОО. парохів просимо поучити про це своїх парохіян, остерегти перед обманцями, а нам зголосити їх назвища і адреси.

**Дирекція Земельного Банку Гіпотечного у Львові.**

———o———



## НОВИНКИ.

**— Свято кооперації з перешкодами.** В Кнігиничах пов. Рогатин, відбувалось „Свято української кооперації“, підчас якого улаштовано похід кінних бандерій. Поліції не подобались ці кінночтики і вона намагалась спинити похід і розігнати 3000 учасників походу, а коли це не вдалось, кілька осіб арештувала. Всеж свято кооперації відбулось дуже величаво і поліція не могла перешкодити кнігиницьким українцям заманіфестувати свою силу.

**— Ліси горять.** В митрополитальних лісах в Довгій Поляні коло Осмолоди вибухла пожежа, що знищила 20 гектарів молодняку. В гашенню огню брало участь кількасот осіб.

**— За державну зраду.** Трибунал присяжних суддів в Станиславові засудив Самуїла Сперберa, родом з Підгаєць, на 4 роки тяжкої вязниці за комуністичну аґітацію та поширювання комуністичних відозв.

**— Спадок радянської валюти.** На варшавській біржі платять за одного червінця по 11 зол. при цілковитому браку відборців. Надіються дальшого спадку червінця, якого курс був спершу по 30 зол.

**— В сойм бють громи** і то правдиві. Підчас бурі, яка перейшла над Варшавою, ударили три громи в околицю сойму. Один грім ударив у сам соймовий будинок і злетів по громовводі у землю. Другий попав у дерево й обдер його з кори, а третій в недалеку камяницю, де ушкодив дах і сходи, знищив усі шиби та поразив 11 осіб.

**— Град.** Над полями громади Звиняч пов. Чортків перетягнула 15. червня ц. р. градова буря і знищила засіви на 500 морґах. Шкоди великі. — В повіті Кремянець жертвою граду впало село Болязубн, де знищило 500 гектарів засівів. — В Чортівцях пов. Городенка градова буря знищила засіви на просторі коло 1000 морґів, що належить переважно до власників Бернарда Барана і Кароля Рапа. Вихор перевернув стодолу і шопу. Шкоди виносять коло 250 тисяч зол. — Дня 27. червня знищила градова буря в Криволукaх пов. Товмач половину засівів, а в Могилі, Торговицях і Богородичині третину засівів.

**— Розбишацьке село.** Мазурське село Білка Шляхотська пов. Львів знане від давна з убийств, грабунків та ріжних скандалів. Перед карним судом у Львові відповідало минулого тижня шістьох таких героїв, що в зимі ц. р. убили на весілю господаря Францішка Недзьвєдя, котрий не хотів пустити їх до хати. Крім того вкрали 28 кґ. ковбаси. Два з них, брати Францішок і Ян Грушки дістали по 4 і пів року, а інші по 4 до 10 місяців вязниці.

**— Горять села.** В Гаврилівці пов. Надвірна вибух огонь в стайні одного господаря і перекинувся на інші будинки, наслідком чого згоріло 10 господарських загород. В тім самім повіті була пожежа в селі Порічу, де згоріло 12 господарств. Підпалив малолітний хлопець. — В Перехідльниці пов. Добромиль жертвою огню впало 12 господарств, а в Зашкові пов. Львів 11 господарств. — В Цівкові пов. Любачів займилася саджа в комині, а з того повстала пожежа, що знищила 11 хат, 22 стодоли, 16 стаен і 6 комор. — В Холоєві пов. Радехів згоріли 3 господарства. — В Івачові пов. Зборів згоріли дві господарські загороди. Огонь повстав наслідком неосторожности. — В Дубію пов. Броди згоріла загорода Василя Барабаша наслідком підпалу, за який арештовано його зятя. — В Пилах пов. Жовква згоріло гр.-кат. приходство наслідком підпалу. Виновника арештовано.

**— Осторожно з ґранатами!** В Пеняках пов. Броди 18-літний Іван Осадчук найшов підчас кошення трави ґранату і кинув нею до землі. Вибух убив його на місці, розірвавши на кусники.

**— Грім спалив село.** В Сарабеях коло Вильна повстала від удару грому пожежа, що знищила 20 селянських загород.

**— Що можуть жиди?** В Лодзі мало відбутись в одним костелі вінчання. Коли молодята стануть перед вівтарем, між весільними людьми счинилась бійка. Опісля якісь люди вхопили молоду, витягнули з костела, всадили на самохід і кудись повезли. Показалося, що то були жиди, які не хотіли допустити, щоби молода, також жидівка, але вихрестка, вийшла за християнина.

**— Бандитизм і грабунки.** На дорозі між Рожнітовом і Ясеневом пов. Долина два замасковані бандити ограбили купця з Рожнітова, Розенбавма. — В ярі коло Мільна пов. Зборів два опришки напали на фіру Стефана Попадюка і відобрали йому невеликі гроші. — В Підпечарах пов. Станиславів обікрали кооперативу на 500 зол. і церкву, з якої забрали монстранцію і дві золоті чаші. Арештовано підозрілих чотирох парубків із сусідних сіл. — До бюра „Звйонзку молочарского“ у Львові вломилися злодії й забрали 2 тисячі зол.

**— Всюди однаково.** До Неполоківців (на Буковині) приїхав дідич Лянде із заграниці і поїхав власним автом до Ошихліб. По дорозі напали на нього три озброєні парубки, спинили авто й відобрали дідичови 60 тисяч левів, револьвер і годинник.

**— Їзда на зломання карку.** Коло Закопаного перевернулося особове авто і впало в яругу з кількома особами. Всі тяжко потовклися, а найгірше польський поет Ейсмонд з Варшави, що має зломаний хребет і вмер в шпиталю. Кермував по пяному проф. Доманевський, який вже кілька разів спричинював нещасливі випадки.

**— Злочин божевільного.** В селі Ничах пов. Ковель господар Микола Рудка, людина несповна розуму, посварившись з жінкою Тетяною, убив її сокирою. На крик конаючої жінки почали збігатися сусіди. Тоді Рудка кинувся на Т. Костерину й ударом сокири положив його трупом. З трудом удалось душогуба звязати і відставити до заведення для божевільних.

**— Самовбийство лікаря.** У Львові застрілився 58-літний лікар д-р Дембіцький, що від довшого часу не жив з жінкою і з того приводу мав часті неприємности.

**— Подвійне нещастя.** Коло Торуня переїхав самохід якогось чоловіка і тяжко його потовк. Шофер взяв його до самоходу, щоби відвезти до шпиталю, але їхав так швидко, що на скруті самохід вдарив на мур і розбився. Нещасливого чоловіка цим разом потовкло додатково, так що він, перевезений до шпиталю, помер.

**— Бабська війна.** В Куликові пов. Жовква посварилися чотири баби і почали битися. 75-літна старушка Катерина Скиба хотіла їх розділити, але дістала так сильно колом по голові, що згинула на місци. Поліція арештувала убивницю.

**— Смерть палійки.** В Городищу пов. Самбір арештовано Марію Голембйовську за підпал. Коли завели її на поліцію в Сільцях, вона вхопила із шуфляди сцизорик і пробилася в серце, наслідком чого умерла.

—o—

# ВІДДІЛ ПРАВНОЇ ПОРАДИ.

**Веде посол Вол. Целевич.**

**Закон про свободу соймових і громадських виборів.**

Українці знають добре, як часто при соймових чи громадських виборах діються ріжні зловживання і то дуже часто зі сторони тих, які повинні стояти на сторожі закона. Щоби унеможливити державним і громадським урядникам допускатись зловживань, польський сойм ухвалив дуже строгий закон з дня 12. лютого 1930 р. про охорону свободи виборів перед надуживанням влади урядників. На основі дотепер обовязуючих законів про свободу виборів лише від прокуратора залежало покарання осіб, що допускались зловживань при виборах. Новий закон постановляє, що коли вплине донесення до прокураторії про надужиття урядника при виборах, прокуратор в речинці 48 годин мусить поставити внесок про зарядження карного слідства. Колиб по переведеним слідстві прокуратор відступив від оскарження, тоді особа, що зробила донесення, може внести спротив до апеляційного суду.

Цей закон відноситься до соймових і сенатських виборів та до самоуправних виборів. Самоуправні вибори це вибори до громадських рад і зверхностей, на Волині також вибори до громадських зборів і вибори солтисів та вибори до повітових соймиків і повітових виділів.

Урядниками на основі цього закону є кожна особа, що сповняє публичні функції в імени держави (отже староста, урядники староства, постерункові поліції і т. п.) або в імени самоуправи (отже війти, солтиси, громадські писарі і урядники повітових виділів). Урядниками є також члени виборчих комісій при соймових і самоуправних виборах.

**Зловживання урядників, які карає закон.**

I. Урядник, який в звязку з своїм урядуванням безправно впливає на вислід голосування, а саме:

1. виготовляє листи голосуючих і поминає управнених, а вписує неуправнених;
2. уживає підступу, щоби неправильно виготовити листу голосуючих;
3. ушкоджує, укриває, переробляє або підробляє протоколи або інші грамоти голосування;
4. допускається зловживань при приниманні або обчисленні голосів;
5. допускається зловживань при зголошенню або устійнюванню кандидатур або уневажнює протизаконно декларації виборців відносно зголошення кандидатів — підлягає карі вязниці до 5 літ.

II. Урядник, який насильством, погрозою, підступом або в інший недозволений спосіб, у звязку зі своїм урядуванням перешкоджує:

1. відбуттю зборів виборців;
2. свобідному виконуванню права зголошувати кандидатури;
3. свобідному виконуванню права голосування;
4. голосуванню чи обчисленню голосів — підлягає карі вязниці до трьох літ.

(Дальше буде).

# Незнане джерело доходу.

**Яку вартість мають овочеві зернята?**

Овочеві зернята не мають у нас жадної мабуть вартости, бо ніхто їх не збирає і ніхто не скаже про їх цінну вартість. Інакше діється у чехів, що мають окреме товариство, яке займається збиранням овочевих зернят і добуває з цього жерела поважні гроші. Збиранням тих зернят займаються не лише учителі в школах, але ріжні товариства, касина і склепи по містах, тощо. Кождорічний збір зернят виносить там кільканайцять метричних сотнарів. Завдяки тій запопадливости, з якою збирають їх в культурних краях і діти і старші інтелігентні люди, зернята є в торговлі самій дуже дешеві: заграничні насінні торговлі продавали перед війною 1 кґ. зернят яблок по 3.60 корон, нині 1 кґ. платиться 3.50, а 1 кґ. грушок платиться 4 зол.

Скілько зерен може находитися в 1 кґ. та скілько треба би яблок, щоби здобути 1 кґ. зернят? Пересічно находиться в 1 кґ. 30.000 зерен. Колиб рахувати, що 1 яблоко з ліпшої породи дасть 16 зерен, вийде, що на 1 кґ. зерен треба 1875 яблок. Число велике, але не так знову страшне. Кожда пересічна родина, що цінить гиґієнічну поживу овочів, може за рік назбирати 1 кґ. овочевих зерен. Щоби цю скількість розчислити на монету, скажу, що в 10 ґрамах находиться пересічно 300 зерен, котрі в наших обставинах вартують 24 ґр.

У нас ці зернята і ці гроші ідуть на сміття. Чехи з тих зерен утримують свої національні установи. Нащо здадуться у нас ці зернята? На це відповідь проста: На помноження народнього маєтку.

Всі культурні народи любуються в садовині, маючи їх нині подостатком, розмножують її щораз більше і знаходять в цій ділянці господарства гарний дохід і добрий рахунок. У нас пустка в селах, не то на полях. Місця на садовину є, лише садовини нема, та нема. А які маєтки лежать в 1 кґ. зерен овочевих, який можемо мати за ціну хочби 4 зол. Коли 1 кґ. здорових зерен припильнуємо, аби по змозі всі зерна скільчилися (через стратифікацію), вміло їх посіємо та обробимо літом, то використаємо з них що найменше 15.000 зернівок — матеріял на яких 10.000 щеп, а яку вартість представляє сама продукція, коли зернівки однолітки числити по 1 ґрошови, дволітки по 2 ґроші, коли щепки однолітки числити по 15, дворічні по 30, а трирічні по 50 ґрошів (ціни це крайно низькі, по яких жадна шкілка загранична не віддасть!).

Зріст вартости, яка заключається в однім кґ. овочевих зерен, представить нам отся табличка:

| | | |
|---|---|---|
| 1 кґ. зерен | 4 | золотих |
| продукція зернівок однорічних | 150 | „ |
| їх вартість в другім році | 300 | „ |
| перещеплені 10.000 1-річні | 1500 | „ |
| „ „ 2-річні | 3000 | „ |
| „ „ 3-річні | 5000 | „ |

Коли ці щепи були формовані на дерева кущеві, то як 5—6-літні (разом з підкладом 7—8-літні), зачнуть вони вже родити; а тоді вартість кождого переходить вже 5 зол. (= 50.000 зол.), і по літах дійде мінімальної вартости 30 зол. (= 300.000 зол.!). Ось показчик, в якій то величезній мірі можна помножити народний маєток одним лише кільоґрамом овочевих зерен, що вартує лише й зол. і коли тим матерялом занятися культурно.

**Мих. Бардеґа.**

—o—

# ДОПИСИ.

ГОЛОДІВКА пов. РУДКИ. **Посвячення кооперативного дому.** Село невелике без місцевої інтеліґенції, а до того з мішаним населенням, дало наглядний доказ, чого можна доказати при єдности і згідливій співпраці. Вислідом цеї співпраці є гарний кооперативний дім, який посвячено дня 25. травня ц. р. Посвятив о. Юрій Кміт, парох з Чайкович при помочи чотирох сусідних священиків. Настрій свята підносила гарна сокільська орхестра з Комарна. Відпоручники Філії Просвіти, сусідних кооператив і Повітового Союзу Кооператив передали привіти. На закінчення о. Я. Захарієсевич закликав присутних до дальшої витревалої праці для загального добра.

КОШЕЛІВ пов. ЖОВКВА. **Дикі подвиги москвофілів.** В другий день Зелених Свят українське громадянство нашого села хотіло вшанувати память двох поляглих вояків української армії, обох з нашого села і в нас таки похованих. Молодь сплела терневі вінці, прикрасила їх українськими нац. барвами і додала ленти з написом „Борцям за волю України“. Занесла ті вінці ще з вечера і зложила на хрести в тій думці, що москвофіли не стануть їх обдирати в день, та ще підчас відправи. Але сталося інакше. Є у нас родина Бойків, знана з москвофільства на цілий повіт. Тих Бойків колять усе наші жовто-сині барви. І коли люди були в церкві на Сл. Божій, пішов Кость Бойко на цвинтар і поздирав з одного вінка окраси і ленти. Тому приглядався його батько і два старші його брати. А що люди скричали, то він не мав уже відваги зробити те саме з другим вінком. Щойно по відправі пішов загуменками, поздирав окраси і з другого вінка і втік з ними додому. Одначе люди прикрасили зараз-же знову оба хрести. Та коли священик збирався вже йти до відправи панахиди, всі чотири згадані Бойки незамітно явилися на цвинтари і знов обдерли оба вінки. Оттакі у нас дикуни виводяться! **Громадянин.**

—o—

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.